

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Petra Sedláka a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobců: **a) Ing. A. M., b) MUDr. D. M.**, oba zastoupeni Mgr. Annou Větrovskou, advokátkou se sídlem Štěpánská 630/57, Praha 1, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1, za účasti: R. M., proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 3. 2013, čj. S-MHMP 68652/2013, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2014, čj. 11 A 56/2013 - 46,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalobci **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Osobě zúčastněné na řízení **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Úřad městské části Praha 4, odbor správních agend, rozhodnutím ze dne 14. 12. 2012, čj. P4/86005/12/OSA/Va, zamítl žádost žalobce ve věci zrušení údaje o trvalém pobytu osoby zúčastněné na řízení, na adrese P., N. D. 169/18.

[2] Žalobci podali proti uvedenému rozhodnutí odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 3. 2013, čj. S-MHMP 68652/2013, zamítl a potvrdil napadené rozhodnutí.

II.

[3] Žalobci napadli rozhodnutí žalovaného žalobou u Městského soudu v Praze, který ji rozsudkem ze dne 29. 5. 2014, čj. 11 A 56/2013 - 46, zamítl.

[4] Městský soud nejprve uvedl, že údaj o místu trvalého pobytu je především údajem evidenčním, který sám o sobě nezakládá a nikdy ani nezakládal žádná práva. Jako evidenční údaj slouží zejména pro identifikaci účastníků v různých právních řízeních.

[5] Poté dospěl k závěru, že nebyly splněny zákonné podmínky pro vydání rozhodnutí o zrušení údaje o trvalém pobytu. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 6. 2006 ve věci sp. zn. 26 Cdo 1544/2005, dovodil, že, odvozuje-li osoba zúčastněná na řízení své právo bydlet v domě žalobců od existujícího rodinněprávního vztahu, má coby manželka - nevlastník právo bydlet se svým manželem v bytě nacházejícím se v domě ve vlastnictví druhého manžela a žalobci mají povinnost jí toto bydlení (užívání bytu) umožnit. Uvedený právní důvod bydlení podle městského soudu zaniká až rozvodem manželství, k němuž do dne vydání žalobou napadeného rozhodnutí nedošlo. Jestliže správní úřady nepochybně zjistily, že nebyla naplněna podmínka zániku užívacího práva osoby zúčastněné na řízení k objektu, správní úřad prvního stupně nemohl údaj o místu trvalého pobytu osoby zúčastněné na řízení zrušit. Správní úřady obou stupňů dospěly ke správnému závěru o tom, že tento evidenční stav bude trvat do doby, dokud manželství žalobce č. 1 a osoby zúčastněné na řízení nezanikne pravomocným rozsudkem o rozvodu manželství anebo osoba zúčastněná na řízení neohlásí změnu místa trvalého pobytu sama.

III.

[6] Žalobci („stěžovatelé“) brojili proti rozsudku krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[7] Stěžovatelé městskému soudu vytkli, že stejně jako správní orgány, nesprávně dospěl k závěru, že užívací právo osoby zúčastněné na řízení nezaniklo. Podle stěžovatelů došlo k zániku tohoto práva podle § 708 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v důsledku trvalého opuštění rodinné domácnosti.

[8] Stěžovatelé namítli, že závěry rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 6. 2006 ve věci sp. zn. 26 Cdo 1544/2005, byly překonány rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 8. 2013 ve věci sp. zn. 11 Co 388/2013. Stěžovatelé na základě uvedeného rozsudku namítli možnost analogické aplikace § 703 odst. 3 a § 708 občanského zákoníku z roku 1964 ve smyslu § 853 občanského zákoníku z roku 1964 i na souzenou věc, kdy osoba zúčastněná na řízení neužívala byt žalobců za úplatu, ale na základě rodinněprávního vztahu se svým manželem. Podle žalobců je situace obdobná nájemnímu vztahu a lze analogicky aplikovat příslušnou úpravu nájmu a jeho zániku.

[9] Podle žalobců městský soud posoudil věc, stejně jako správní orgány, pouze mechanicky a formalisticky a nerespektoval rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2007, čj. 2 As 64/2005 - 108.

IV.

[10] Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti. Ve vyjádření uvedl, že v případě osoby zúčastněné na řízení nebyla splněna podmínka zániku užívacího práva, jejíž splnění je nutné pro zrušení údaje o místu trvalého pobytu občana. Žalovaný odkázal i na zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a uvedl, že právo bydlení v domě nebo bytě, který je ve vlastnictví druhého manžela, zaniká až pravomocným rozsudkem o rozvodu manželství a za trvání manželství jej lze zrušit pouze tehdy, vzdá-li se manžel práva bydlení a se zrušením údaje souhlasí.

V.

[11] Osoba zúčastněná na řízení navrhla zamítnutí kasační stížnosti. Ve vyjádření uvedla, že její manželství se stěžovatelem č. 1 doposud trvá. Dále popsala svou rodinnou situaci před opuštěním společné domácnosti a namítla, že v domě N. D. má všechny své věci, vč. věcí ve společném jmění manželů. Dále uvedla, že mohou nastat okolnosti, za kterých se bude muset se svými dvěma dětmi, o které pečuje, vrátit zpět do domu N. D. Zrušení údaje o trvalém bydlišti podmínila nabídkou adekvátního bydlení ze strany stěžovatele č. 1 nebo finančním vyrovnáním pro dobu po rozvodu.

VI.

[12] Protože kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, posoudil Nejvyšší správní soud důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Stěžovatelé uplatnili důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Základem kasační stížnosti je otázka možnosti analogické aplikace § 707 odst. 1 ve spojení s § 708 občanského zákoníku z roku 1964 za použití § 853 občanského zákoníku z roku 1964 i na jiné formy společného bydlení manželů, konkrétně v posuzované věci na právo manžela bydlet v nemovitosti ve vlastnictví druhého manžela.

[15] Podle ustanovení § 707 odst. 3 a § 708 občanského zákoníku z roku 1964 platí v případě trvalého opuštění společné domácnosti nájemcem stejná pravidla jako v situaci, kdy jeden ze společných nájemců zemře, tedy, že přechází právo nájmu na ostatní společné nájemce.

[16] Manželské bydlení bylo soukromým právem před rekodifikací provedenou občanským zákoníkem z roku 2012 regulováno jednak výslovně občanským zákoníkem z roku 1964 a dále na základě odvozených právních důvodů bydlení, daných typicky zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině. V rámci občanského zákoníku bylo manželské bydlení regulováno ve vztahu k společnému jmění manželů, podílovému spoluvlastnictví a společnému nájmu bytu manžely. Oproti tomu v případě odvozených právních důvodů

bydlení jde v první řadě o bydlení v nemovitosti ve vlastnictví jednoho z manželů, a to na základě povinnosti manželů žít spolu a vzájemné vyživovací povinnosti upravené dříve zákonem o rodině (§ 18). Další možností je bydlení v nemovitosti ve vlastnictví třetí osoby – příbuzných nebo osob blízkých. Třetím odvozeným právním důvodem bydlení, který ale není vázán na zákon o rodině, je bydlení manželů na základě práva odpovídajícího věcnému břemeni.

[17] Skutečnost, že odvozené právní důvody bydlení na základě institutů zákona o rodině jsou užívacím právem podle § 12 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), potvrdil Nejvyšší správní soud již v rozhodnutí ze dne 26. 4. 2007, čj. 2 As 64/2005 - 121, ve kterém v případě manžela, který užíval dům z titulu manželství, konstatoval, že tento manžel ztratil právo užívat předmětný dům až právní mocí rozsudku o rozvodu manželství. V souzené věci není důvod se od uvedeného závěru odchylovat.

[18] Nájem bytu, jako důvod bydlení, na který odkazovali stěžovatelé, je pouze jedním z řady důvodů, od kterých lze odvozovat právo na společné bydlení manželů. Navíc samotný nájem bytu byl občanským zákoníkem z roku 1964 dále vnitřně strukturován na „obecný“ nájem bytu a zvláštní případy nájmu bytu. Zánik nájmu podle § 708 lze buď přímo, nebo analogicky užít tam, kde existuje pouze nájemní vztah, který není doplněn další skutečností, kterou je např. existence členství v družstvu. Analogická aplikace § 708 byla judikatorně umožněna pouze na případy čistě nájemního vztahu.

[19] Stěžovatelé se domáhají analogické aplikace § 708 na právní vztah, který není vůbec založen na nájemní smlouvě. Oproti nájemnímu vztahu, ve kterém je každý z manželů stranou nájemní smlouvy v postavení nájemce a je ve vztahu ke třetí osobě mimo manželství - pronajímateli, v případě odvozeného právního důvodu bydlení - bydlení v nemovitosti ve vlastnictví jednoho z manželů na základě zákonné povinnosti manželů žít a vzájemné vyživovací povinnosti, existuje vztah mezi manžely navzájem. Na jedné straně existuje zákonná povinnost manžela-vlastníka umožnit druhému z manželů bydlet v nemovitosti, kterou vlastní, a na druhé straně existuje zákonné právo manžela - nevlastníka v této nemovitosti bydlet. Přílehlavě městský soud odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2006 ve věci sp. zn. 26 Cdo 1544/2005, ve kterém Nejvyšší soud práva a povinnosti manželů při tomto odvozeném právním důvodu bydlení precizně uvedl.

[20] Základní rozdíl mezi společným nájmem bytu manžely a odvozeným právním důvodem bydlení na základě povinnosti manželů žít spolu a vzájemné vyživovací povinnosti je v tom, že nájemní vztah je ryze soukromoprávním vztahem mezi nájemcem a pronajímatelem, který lze ukončit z vůle jedné ze stran, tedy i faktickým vzdáním se tohoto práva trvalým opuštěním společné domácnosti. Oproti tomu v případě odvozeného právního důvodu bydlení na základě povinnosti manželů žít spolu a vzájemné vyživovací povinnosti se jedná o zákonné právo a zákonnou povinnost. Právo na zajištění bydlení, resp. právo na společné bydlení nezaniká do doby zániku manželství stejně, jako ostatní zákonné povinnosti, které jsou mezi manžely, typicky vzájemná vyživovací povinnost, od které se konečně i právo na bydlení odvozuje.

[21] Podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel, musí být pro zrušení údaje o místu trvalého pobytu kumulativně splněny dvě podmínky. Jednak musí zaniknout užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana, a dále nesmí občan tento objekt nebo jeho vymezenou část užívat.

[22] V posuzované věci považuje Nejvyšší správní soud závěry městského soudu o zachování užívacího práva osoby zúčastněné na řízení s ohledem na její odvozený právní důvod bydlení na základě povinnosti manželů žít spolu a vzájemné vyživovací povinnosti za správné. Ze spisů nevyplývalo, že by manželství osoby zúčastněné na řízení a stěžovatele č. 1 bylo ke dni rozhodnutí žalovaného rozvedeno. Zároveň ze spisů vyplývá zřetelný nesouhlas osoby zúčastněné na řízení se zrušením údaje o místu trvalého pobytu. Za této situace není ohlašována trvalého pobytu oprávněna rozhodnout o zrušení údaje o trvalém pobytu.

[23] Jelikož Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že není naplněna jedna z podmínek, které musí být pro zrušení údaje o trvalém pobytu kumulativně splněny, není rozhodné ověřování splnění druhé podmínky, tedy zda osoba zúčastněná na řízení užívá předmětnou nemovitost.

[24] Soud považuje za vhodné k namítanému trvalému opuštění společné domácnosti dále uvést, že ne každé opuštění společné domácnosti manželů považuje judikatura soudů za trvalé opuštění domácnosti, které má důsledky namítané stěžovateli, tedy důsledky dle § 708 občanského zákoníku z roku 1964. Nejvyšší soud v řadě svých rozhodnutí dospěl k závěru, že odchod manžela z bytu za situace, kdy mu předcházely vzájemné konflikty v manželství, nelze považovat za trvalé opuštění společné domácnosti v situaci, kdy je odchod motivován snahou vyhnout se konfliktům (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2006 ve věci sp. zn. 26 Cdo 2313/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008 ve věci sp. zn. 26 Cdo 2786/2006 a další). Ze spisů vyplývá, že soužití osoby zúčastněné na řízení a stěžovatele č. 1 nebylo před odchodem osoby zúčastněné na řízení ze společné domácnosti harmonické. Za této situace by v případě pochybností o existenci práva osoby zúčastněné na řízení užívat nemovitost stěžovatele č. 1 bylo na správních orgánech posoudit věc i po skutkové stránce ve smyslu nastíněné judikatury. Skutečnost, zda došlo k trvalému opuštění domácnosti, si správní orgány měly posoudit jako předběžnou otázku ve vztahu k evidenci obyvatel. S konečnou platností však o ní může rozhodnout jedině soud. V souzené věci však takové posouzení nebylo nutné, neboť osobě zúčastněné na řízení svědčí užívací právo dle odvozeného právního důvodu bydlení na základě povinnosti manželů žít spolu a vzájemné vyživovací povinnosti až do zániku manželství.

VII.

[25] Nejvyšší správní soud neshledal napadený rozsudek městského soudu nezákonným ani nepřezkoumatelným, proto kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[26] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé neměli ve věci úspěch, nenáleží jim proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, kterému by jinak právo

na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

[27] O nákladech řízení osoby zúčastněné na řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Osobě zúčastněné na řízení soud neuložil žádnou povinnost, a proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 27. dubna 2015

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu